

ХАХУЛА В.С., канд. с.-г. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

У роботі розглядаються проблеми державного земельного контролю як гарантія ефективності механізму охорони земельного фонду від нераціонального використання землі в Україні.

Як свідчать результати дослідження, актуальність проблеми полягає в необхідному комплексному врегулюванні державного контролю за використанням земель сільськогосподарського призначення, які відіграють важливу роль у розвитку нашої держави.

Ключові слова: земля, охорона земель, земельна власність, земельний контроль, земельні відносини.

Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, стабільний розвиток усіх сфер суспільної діяльності, можливий лише за умови ефективного землекористування, передусім, в аграрному секторі економіки. Більшість науковців і практиків визначають даний процес як багатоаспектне використання земель за умови збереження і підвищення її природних кондицій під впливом різних чинників: економічних, політико-правових, інституційних, екологічних, інформаційних та соціальних. Вони передбачають формування комплексної загальнодержавної земельної політики.

Реалізація державної земельної політики має на увазі здійснення державними органами діяльності в галузі земельних відносин, спрямованої на раціональне використання та охорону земель, забезпечення продовольчої безпеки країни й створення екологічно безпечних умов для ведення господарської діяльності та проживання громадян.

Відповідно до ст. 14 Конституції України земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. З урахуванням основних функцій, які виконуються землею в природі, економіці, суспільстві, в правовому сенсі поняття «земля як основне національне багатство» можна розглядати як така, що над надрами, територіально обмежена кордонами України, цілісна, фіксована поверхня і водосховища, зайнята водоймами площа земної кори, яка є основою ландшафту і просторовою основою для гармонійного розподілу місць проживання, діяльності людини, природних ресурсів відповідно до економічних, соціальних, екологічних і інших інтересів суспільства, і також як об'єкт майнових прав українського народу під особливим захистом держави.

Правова природа землі як основного національного багатства розкривається у науковій літературі через такі особливості:

- пріоритет в правовому регулюванні серед інших об'єктів національного багатства;
- підпорядкування правових режимів інших об'єктів національного багатства по відношенню до основного об'єкта «земля»;

- обумовленість самостійного правового регулювання відносин, в яких «земля» виступає в якості самостійного об'єкта або визначає особливості інших об'єктів, біологічно з нею пов'язані або розміщені на ній приналежність землі як основного національного багатства на праві власності українського народу, наявність особливого режиму охорони земель державно-правовими засобами на національному та транснаціональному рівні.

Зміст особливої охорони землі з боку держави розкривається в нормах Конституції України, ЗК, Законі України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 р. інших законодавчих актах. Держава зобов'язана забезпечити охорону всіх земель на території України. Ґрунти і інші сільськогосподарські угіддя підлягають особливому захисту.

Охорона земель – одне з найважливіших природоохоронних завдань нашої держави, що полягає у здійсненні системи правових, організаційних, економічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованого вилучення земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення та підвищення родючості ґрунтів.

Актуальність проблеми полягає в необхідному комплексному дослідженні державного контролю за використанням земель сільськогосподарського призначення, які відіграють важливу роль у розвитку нашої держави, оскільки Україна, перш за все, є аграрною країною.

На сьогодні в Україні немає законодавчо затвердженої загальної стратегії розвитку земельних ресурсів та земельних відносин. Тому виникла нагальна потреба запровадити комплексні підходи до визначення та узгодження цілей та пріоритетів в управлінні сільськогосподарськими угіддями державної власності та побудові технологічного ланцюга для реалізації взаємопов'язаних заходів щодо впровадження процесів формування та здійснення державної політики у відповідній галузі.

Державне регулювання земельними ресурсами не обмежується передачею в оренду державних земель. Держава, окрім регулюючої, в першу чергу відіграє організаційну роль у земельних відносинах. Під цим слід розуміти комплекс організаційних, правових, економічних та інших напрямів, видів та форм державної діяльності, забезпечення різноманіття форм власності, володіння і користування землею, рівноправний розвиток різних форм господарювання на ній, самостійність суб'єктів земельних відносин, раціональне та ефективне використання земельного фонду країни.

Державний контроль за використанням та охороною земель – це гарантія ефективності механізму охорони земельного фонду від нераціонального використання землі. Земельний контроль гарантує досягнення цілей охорони земель та їх раціонального використання.

Стаття 187 Земельного Кодексу України та ст. 2 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» визначають мету і завдання контролю у сфері земельних відносин. Відповідно до положень статей, контроль за використанням та охороною земель полягає в забезпеченні додержання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями і громадянами земельного законодавства України, а також реалізації державної політики у сфері використання та охорони земель;

попередження забруднення земель та зниження родючості ґрунтів, а також погіршення стану рослинного і тваринного світу, водних та інших природних ресурсів.

Відповідно до ст. 3 ЗУ «Про державний контроль за використанням та охороною земель» основними принципами здійснення державного контролю за використанням та охороною земель є:

- забезпечення раціонального використання та охорони земель як основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави;
- пріоритет вимог екологічної безпеки у використанні земельних ресурсів над економічними інтересами;
- повне відшкодування шкоди, заподіяної довкіллю внаслідок порушення Земельного законодавства України;
- поєднання заходів економічного стимулювання і відповідальності у сфері використання та охорони земель.

Отже, державний контроль за використанням та охороною земель – це діяльність компетентних органів держави, спрямована на додержання вимог земельного законодавства, забезпечення гарантій реалізації земельно-правових норм та утвердження законності у земельних відносинах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Нечипоренко О. Світова практика розвитку земельних відносин / О. Нечипоренко // Економіка АПК. – 2007. – № 4. – С. 154-157.
2. Репін К. Як держави регулюють земельні відносини? / К. Репін // Землевпорядний вісник. – 2017. – Вип. 11. – С. 54-59.
3. Стратегія удосконалення механізму управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними затверджена Постановою Кабінету Міністрів України. – 7 червня 2017 р. – № 413.

УДК 332.2.021/.72 (477)

ХАХУЛА Л.П., доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ

У роботі розглядаються питання, пов'язані з формуванням та функціонуванням ринку землі в Україні та основні проблеми його розвитку у відповідності до земельної реформи.

Як свідчать результати дослідження, формування ринку землі в Україні залежить від врегулювання низки правовідносин та послідовності державної земельної політики.

Ключові слова: земля, ринок землі, земельна власність, інфраструктура ринку землі, земельні відносини.

На сьогоднішній день в українському суспільстві повстає важливе питання, а саме: розгляд проекту Закону України «Про ринок земель». Думки в суспільстві на дану тему є дещо колізійними та не конкретизовані. Баченні українського суспільства щодо даного аспекту законодавства створює низку полемічних питань,